C/2026/3539

22.7.2026

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Ümberpööramistoimingute keeld Euroopa Liidus

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2026/3539)

Raportöör: **Pascal DEBAY**

Kaasraportöör: **Ionuț SIBIAN**

Nõustajad	Peter DUNNE (II rühma raportööri nõustaja) Ana Bianca OPREA (III rühma raportööri nõustaja)
Täiskogu otsus	4.12.2025
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	24.2.2026
Vastuvõtmine täiskogus	29.4.2026
Täiskogu istungjärk nr	605
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	169/3/9

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) mõistab teravalt hukka igasugused ümberpööramistoimingud, mille eesmärk on muuta või maha suruda isiku seksuaalset sättumust, sooidentiteeti ja/või soolist eneseväljendust või see olematuks muuta. Ümberpööramistoimingutega rikutakse piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise täielikku keeldu.

Komitee soovitab järgmist:

1.2. Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) peaks esitama ettepaneku kehtestada ELis õiguslikult siduv ümberpööramistoimingute keeld (edaspidi „keeld“). Kavandatava keeluga tuleks keelata igasugune tegevus ja sellise tegevuse reklaamimine, mille eesmärk on muuta või alla suruda isiku seksuaalset sättumust, sooidentiteeti ja/või soolist eneseväljendust või need olematuks muuta;

1.3. keeld tuleks sõnastada terviklikult ja täpselt, määratledes selgelt, millised tegevused kujutavad endast ümberpööramistoiminguid;

1.4. keeluga tuleks keelata laste või täiskasvanute ümberpööramise toimingud ja selliste toimingute reklaamimine. Seda tuleks kohaldada kõigi avaliku ja erasektori, kutseliste ja mittekutseliste osalejate suhtes, kes tegelevad ümberpööramistoimingutega või reklaamivad neid. Keeldu ei tohiks rakendada ümberpööramistoimingud üleelanute kriminaal- või tsiviilvastutusele võtmiseks;

1.5. keeluga tuleks näha ette asjakohased karistused neile, kes tegelevad ümberpööramistoimingutega või reklaamivad neid. Need karistused peaksid kajastama ümberpööramistoimingutest tekkinud tõsist kahju ja olema piisavad, et takistada üksikisikuid neid toiminguid teostamast või neid reklaamimast;

1.6. keeluga tuleks hõlmata sootunnused, et kaitsta intersoolisi inimesi meditsiiniliselt tarbetute ja nõusolekuta sekkumiste eest, mis kujutavad endast teatavat liiki ümberpööramistoimingut, millega surutakse peale binaarset soomudelit;

1.7. komisjon peaks organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerides läbi viima iga-aastase hindamise, et jälgida keelu rakendamist horisontaalselt ja vertikaalselt kõigis liikmesriikides. Keeld on tõhus ainult siis, kui sellega kaasneb tugev järelevalvemehhanism;

1.8. komisjon rahastab põhispetsialistide erikoolitust, et teha kindlaks ümberpööramistoimingud ja toetada üleelanuid ning tagada koostöö LGBTIQ+ valitsusväliste organisatsioonidega ja nende piisav rahastamine, kuna just neil on keskne roll esmatasandi toetuses, järelevalves, aruandluses ja eriabis;

1.9. komisjon rahastab haridust ja teadlikkuse tõstmist, et suurendada üldsuse teadmisi ümberpööramistoimingutest. Üldsuse suurem teadlikkus on keskse tähtsusega selliste toimingute kindlakstegemiseks ja kaotamiseks. Komisjon peaks lisama need meetmed oma ümberpööramistoimingute käsitlemise programmi osana LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegiasse 2026–2030.

2. **Üldised märkused**

2.1. Euroopa kodanikualgatuse eesmärk on paluda komisjonil kehtestada Euroopa Liidus LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud ümberpööramistoimingute õiguslik keeld ([1]). Nende toimingutega, mida tavaliselt nimetatakse nn konversiooniteraapiaks, püütakse muuta isiku seksuaalset sättumust, sooidentiteeti või soolist eneseväljendust.

2.2. ÜRO, Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) on määratlenud ümberpööramistoimingud julmade, ebainimlike ja alandavate tavadena, mis võivad endast kujutada piinamist. ELi institutsioonides ja Euroopa Nõukogus on ümberpööramistoimingute keelustamist sõnaselgelt toetanud veel mitu sidusrühma, sealhulgas Euroopa Parlament, Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee ning Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress.

2.3. Algatus, mille käivitas 2024. aasta jaanuaris Prantsusmaa ümberpööramisravi vastane ühendus (ACT), pälvis kiiresti toetuse ja kogus 1 128 063 allkirja. Komisjon peab vastama 18. maiks 2026, kirjeldades kõiki kavandatud järelmeetmeid.

2.4. Praegu on ümberpööramistoimingud erineval määral keelatud ainult kaheksas ELi liikmesriigis: Belgias, Saksamaal, Kreekas, Hispaanias, Prantsusmaal, Küprosel, Maltal ja Portugalis. Ülejäänud 19 liikmesriigis puudub konkreetne õiguslik keeld või raamistik selliste toimingute piiramiseks. Keelud on kehtestatud ka Norras ja Islandil, samuti väljaspool Euroopat asuvates riikides, nagu Kanada, Uus-Meremaa ja Ecuador.

2.5. Komitee kiidab selle olulise Euroopa kodanikualgatuse suure rahuloluga heaks, kuna ta on juba nõudnud ümberpööramistoimingute keelustamist ([2]).

2.6. Komitee märgib, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kolmanda LGBTIQ-uuringu tulemuste kohaselt oli iga neljas vastaja läbinud mingis vormis nn konversiooniteraapia ([3]). Väidetavalt tegid 11 % neist toimingutest pereliikmed ja 5 % usuorganisatsioonide liikmed. Teatatud vahejuhtumid hõlmasid füüsilist vägivalda (3 % vastanutest), seksuaalvägivalda (1 %) ning verbaalset väärkohtlemist või alandamist (14 %). Pooled transsoolistest naistest (47 %) ja transsoolistest meestest (48 %) said sellist nn konversiooniteraapiat. 76 % küsitletutest märkis, et nad ei ole selle nn raviga//teraapiaga nõustunud, ja 13 % vastas, et nad olid sunnitud läbima ümberpööramistoimingud surve või ähvarduste tõttu. Hoolimata hinnangute erinevustest osutavad need arvud ümberpööramistoimingute murettekitavale ulatusele ELis.

([1]) Euroopa kodanikualgatus „„Ümberpööramistoimingute keeld Euroopa Liidus“, komisjoni antud registreerimisnumber: ECI(2024) 000001.

([2]) ELT C 286, 16.7.2021, lk 128 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee alaline töörühm „Põhiõigused ja õigusriigi põhimõte“ aruanne, millega lõpetatakse esimene riigitsükkel: „Põhiõigused ja õigusriigi põhimõte – riiklikud arengud kodanikuühiskonna seisukohast aastatel 2018–2024“ lk 39.

([3]) Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges“ (Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2024), lk 23.

2.7. Komitee rõhutab, et ümberpööramistoimingud üleelanud inimesed tuleb sõnaselgelt tunnistada vaenukuritegude ohvriks ja neid tuleb kaitsta kuriteoohvrite õiguste direktiivi alusel. Neil peab olema juurdepääs spetsiaalsetele tugiteenustele, tasuta õigusabile ja kaitsele teisese ohvristamise eest kohtumenetluse ajal, olenemata sellest, kas toiminguid tegid mh pereliikmed, usunõustajad või meditsiinitöötajad.

2.8. Komitee rõhutab, et ümberpööramistoimingutel puudub teaduslik alus ja neil on kahjulikud tagajärjed, nagu häbi-, süü-, enesesüüdistuse ja väärtusetuse tunde tekitamine või tugevdamine. See võib suurendada depressiooni, ärevust, posttraumaatilist stressihäiret, enesetapumõtteid ja enesetapukatseid. Vaimse tervise ja heaolu kahjustamine mõjutab igas vanuses inimesi, kuid on eriti laastav laste ja noorte täiskasvanute jaoks. Olulised meditsiini- ja psühholoogiaorganisatsioonid on need ümberpööramistoimingud hukka mõistnud kui teaduslikult põhjendamatud, ebatõhusad ja ohtlikud ning inimõigustega vastuolus olevad tavad ([4]). Lisaks on ümberpööramistoimingutel negatiivne mõju üldsusele, kuna need tugevdavad valet ja häbimärgistavat veendumust, et seksuaalset sättumust, sooidentiteeti või soolist eneseväljendust saab või tuleks n-ö ravida.

2.9. Komitee on ka veendunud, et ümberpööramistoimingud kujutavad endast inimõiguste rikkumist ning võivad ohustada arvukaid kaitsemeetmeid, mis on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ([5]) (Euroopa inimõiguste konventsioon, Euroopa Nõukogu lepingute sari nr 5), sealhulgas konventsiooni artiklites 2, 3, 8, 9, 10 ja 14 ning protokolli nr 12 artiklis 1. Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 3 keelatakse piinamine ning ebainimlik või alandav kohtlemine või karistamine. Euroopa Inimõiguste Kohus on kindlaks teinud, et viies ellu toiminguid, mis põhjustavad tõsiseid füüsilisi või psühholoogilisi kannatusi, nagu sunniviisiline meditsiiniline sekkumine, elektrišokid või sunniviisiline psühholoogiline manipuleerimine, võidakse rikkuda Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 3 ([6]).

2.10. Komitee on väga mures laste õiguste kaitse pärast. Eriti tõenäoliselt saavad konversiooniteraapiat lapsed ja see mõjutab neid rängalt. Vanemate õigust oma last kontrollida ja tema eest hoolitseda piiratakse lapse parimates huvides Seksuaalsel sättumusel ja sooidentiteedil põhineva vägivalla ja diskrimineerimise eest kaitsmise ÜRO sõltumatu ekspert on täheldanud, et nn konversiooniteraapia kasutamine lastel ei ole nende laste parimate huvidega kooskõlas ([7]).

2.11. Komitee võtab teadmiseks uue LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia aastateks 2026–2030, milles kinnitatakse taas ELi pühendumust võrdõiguslikkusele ning seatakse prioriteediks rakendamine ja koostöö, sealhulgas liikmesriikide toetamine ümberpööramistoimingute esinemissageduse vähendamisel ([8]). Komisjon kohustub Euroopa kodanikualgatust arvesse võtma ning komitee kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku lisada ümberpööramistoimingud ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikesse 1 kui „ELi kuriteod“ ja tunnistada need vaenukuritegudeks, tagades ühetaolise kaitsetaseme kogu ELis.

2.12. Kutseorganisatsioonid kogu Euroopas, sealhulgas riiklikud psühholoogide, psühhiaatrite, psühhoterapeutide ja nõustajate ühendused, keelustavad ametlikult ümberpööramistoimingud. Kuigi nendel kutsealastel keeldudel on oluline ennetav roll, on need siiski vaid eetikasuunised, mitte õiguslikud tagatised, ning nende jõustamise ulatus on ELis erinev. Õiguslikud keelud pakuvad tugevamat ja järjepidevamat kaitset, täiendades vaimse tervise spetsialistide järgitavaid eetikastandardeid.

2.13. Komitee rõhutab, et ümberpööramistoimingud põhjustavad need üleelanutele tõsiseid sotsiaal-majanduslikke raskusi ja suurt sotsiaalset tõrjutust. Sellest tulenev psühholoogiline trauma, sealhulgas depressioon ja posttraumaatiline stressihäire, kahjustab tõsiselt inimese tööalast konkurentsivõimet ja tulemuslikkust töökohal. Selleks et tagada LGBTIQ+-inimeste täielik kaasamine tööturule, peavad liikmesriigid tunnistama, et see kahju pärsib tööhõivet, ja pakkuma integreeritud abiteenuseid, et aidata ohvritel tööellu naasta.

([4]) Vt nt Euroopa Psühhiaatriaassotsiatsioon , „EPA Statement on conversion „therapies“ and LGBTQ Patients.

([5]) ELi lepingu artikli 6 lõikes 2 sätestatakse, et liit „ühineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga“.

([6]) Vt nt V. C. *vs.* Slovakkia, kaebusnr 18968/07 (Euroopa Inimõiguste Kohus, 8. november 2011); Spivak *vs.* Ukraina, kaebusnr 21180/15 (Euroopa Inimõiguste Kohus, 5. juuni 2025).

([7]) „Seksuaalsel sättumusel ja sooidentiteedil põhineva vägivalla ja diskrimineerimise eest kaitsmise ÜRO sõltumatu eksperdi aruanne „Practices of so-called „conversion therapy““– 2020.

([8]) „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2030““, COM(2020) 725 final.

2.14. Komisjon peaks koostöös liikmesriikidega võtma vastu meetmeid, et võidelda ümberpööramistoiminguid käsitleva väärinformatsiooni vastu, eelkõige internetis. Nende kahjulike tavade reklaamimise vältimiseks on vaja kasutusele võtta audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja digiteenuste määruse rakendamise järelevalve mehhanism.

2.15. ELi rahastamisprogrammid peaksid olema tihedalt seotud Euroopa väärtuste austamisega ja sellest sõltuma (ELi lepingu artikkel 2). Komitee soovitab teha ELi rahastatavate projektide kohta mitmekesisuse eel- ja järelauditi, tagamaks, et nendega ei edendata ümberpööramistoiminguid. Lisaks tuleks kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi raames eraldada erivahendeid valitsusvälistele organisatsioonidele, kes pakuvad üleelanutele õigusalast ja psühholoogilist tuge.

2.16. Komitee on väga mures inimõiguste rikkumise pärast üldiselt ja eelkõige LGBTIQ+-inimeste õiguste rikkumise pärast, mis on ajendatud poliitilistest või usulistest veendumustest. ELis üksikisikute vastu suunatud diskrimineerimine, vägivald ja piinamine ei ole kooskõlas ELi põhiväärtuste – sallivuse ja vabadusega.

3. **Konkreetsed märkused**

Kriminaalõiguslik ümberpööramistoimingute keeld

3.1. Komitee tunnistab, et kogu Euroopas käib endiselt arutelu selle üle, millised on kõige tõhusamad vahendid ümberpööramistoimingute vastu võitlemiseks.

3.2. ELis on kehtestatud sellekohased keelud ja enamik liikmesriike on määratlenud ümberpööramistoimingud kuritegudena. Kuigi kriminaalvastutuse oht võib heidutada mõningaid üleelanuid kuritarvitamisest teatamast, on kriminaalõiguse rakendamine parim viis ümberpööramistoimingute tekitatud tõsise kahju tunnistamiseks ning sellel on tõenäoliselt ka tugevam hoiatav mõju kui tsiviilõiguslikul karistusel.

3.3. Kuigi võib olla võimalik, et mõnes liikmesriigis juba saaks ümberpööramistoimingute eest karistamiseks kohaldada kehtivaid kriminaal- või tsiviilõiguse sätteid, s.t tugineda kehtivale õigusele konkreetse keelu kehtestamise asemel, jäetaks sellega tähelepanuta nii ümberpööramistoimingute sõnaselge keelu sümboolne tähtsus kui ka raskused, millega mõned üleelanud võivad kokku puutuda, kui neilt nõutakse, et nad liigitaksid oma kuritarvitamise kriminaal- või tsiviilõiguse kohase kahju üldisema määratluse alla.

3.4. Kuigi kriminaalõigus pakub tugevat hoiatavat mõju, rõhutab komitee, et igasugune ümberpööramistoimingute kriminaalõiguslik keelustamine peab olema osa taastava õiguse lähenemisviisist. Karistusi tuleks täiendada õigusrikkujatele kohustusliku koolituse pakkumisega ja, mis kõige tähtsam, jõulise sotsiaalse toetusega üleelanutele, et hirm süüdistuse esitamise ees ei takistaks perekondlikus või usulises keskkonnas süüteost teatamist.

Ümberpööramistoimingute keelu praktiline kohaldamisala

3.5. On oluline, et igasugune ELi kehtestatud ümberpööramistoimingute keeld oleks sõnastatud terviklikult ja täpselt, eelkõige juhul, kui keeld esitatakse kriminaalõiguse vormis.

3.6. ELi keelus tuleb selgelt määratleda, millist liiki tegevused kujutavad endast ümberpööramistoiminguid. Kuigi liikmesriikidevaheline ümberpööramistoimingute ühtne määratlus puudub, märgib komitee, et iga ELi määratlus peab hõlmama kõiki, sealhulgas füüsilist, emotsionaalset ja rahalist laadi kuritarvitusi mille abil võidakse püüda isiku seksuaalset sättumust, sooidentiteeti või soolist eneseväljendust muuta.

3.7. ELi keeluga tuleb keelata nii ümberpööramistoimingute tegemine kui ka nende reklaamimine. Reklaamimise keeld, mis on levinud liikmesriikides, kes on juba kuulutanud ümberpööramistoimingud ebaseaduslikuks, on ülioluline, et piirata ligipääsu nendele toimingutele ning nõuetekohaselt karistada neid osalejaid, kes küll ei tee ümberpööramistoiminguid, kuid suunavad üksikisikuid selliste tegevuste juurde.

3.8. Komitee soovitab tagada, et nagu sarnaste rikkumiste puhul, oleks igasugusel ELi ümberpööramistoimingute keelul eksterritoriaalne mõju, et keelata isiku väljasaatmine väljapoole ELi eesmärgiga rakendada selle isiku suhtes ümberpööramistoiminguid ELi-välises jurisdiktsioonis.

Ümberpööramistoimingute keeluga kaitstavad alused

3.9. Komitee soovitab, et ELi ümberpööramistoimingute keeld hõlmaks jõupingutusi muuta isiku *seksuaalset sättumust*, *sooidentiteeti* või *soolist eneseväljendust*. Need kolm alust on praegu lisatud Belgia, Hispaania, Kreeka, Küprose, Malta ja Portugali ümberpööramistoiminguid käsitlevatesse õigusaktidesse.

3.10. Kuigi *sooline eneseväljendus* on Euroopa inimõigustealases õiguses vähem arenenud mõiste, keskendutakse transsoolistele ja mittebinaarsetele inimestele suunatud ümberpööramistoimingutes sageli nende välisele soolisele eneseväljendusele, mis võib vallandada ümberpööramisega seotud kahju kõige tõsisemad vormid.

3.11. Kogu Euroopas on *sooidentiteedi* hõlmamisele vastu seistud, kuna on väidetud, et see piirab arstide võimalust pidada meditsiiniliselt näidustatud vestlusi sooidentiteedi kohta. Komitee märgib siiski, et ei ole mingit põhjust, miks ELi kehtestatavat keeldu ei võiks sõnastada piisavalt täpselt, et võimaldada pakkuda heas usus ja meditsiiniliselt sobivat soolist hooldust, sealhulgas vestlusi soolise ajaloo teemal. Mis tahes ELi keelu puhul tuleks selgelt eristada nn toetavat hooldust ja kahjulikke ümberpööramiskatseid. See selgus on oluline, et kaitsta tervishoiutöötajaid, kes pakuvad eetilist ja tõenduspõhist tuge.

3.12. Komitee rõhutab, et ELi igasuguse ümberpööramistoimingute keeluga tuleks hõlmata ka sootunnused, et kaitsta intersoolisi inimesi meditsiiniliselt tarbetute ja nõusolekuta sekkumiste eest, mis kujutavad endast ümberpööramistoimingu sellist vormi, millega surutakse peale binaarset soomudelit. Kooskõlas oma varasemate seisukohtadega nõuab komitee intersooliste inimeste suguelundite moonutamise täielikku keelustamist ([9]).

3.13. Komitee soovitab tungivalt, et igasuguse ümberpööramistoimingute keelustamisega ELis tehtaks selgeks, et selliste toimingute keelamine seoses *seksuaalse sättumusega* ei õigusta kliiniliselt asjakohaste tervishoiuteenuste keelamist transsoolistele ja mittebinaarsetele lastele.

Ümberpööramistoimingute keelu isikuline kohaldamisala

3.14. Kõigis ELi liikmesriikides, kus ümberpööramistoimingud on juba keelatud, valitseb laialdane üksmeel selles, et mis tahes keeldu tuleks rakendada eranditult kõigi laste puhul. Selle seisukohaga, mida komitee toetab, tunnistatakse laste erilist vastuvõtlikkust ümberpööramistoimingutest tulenevale kahjule.

3.15. Täiskasvanute puhul kestab endiselt mõningane arutelu selle üle, kas seadusega tuleks keelata mis tahes täiskasvanu vastu suunatud ümberpööramistoimingud või peaks keeld, nagu Saksamaal, Kreekas ja Maltal, hõlmama ainult täiskasvanuid, kes ei saa anda ja/või ei anna selliseks tegevuseks vaba ja teadlikku nõusolekut. Viimati nimetatud seisukoht rõhutab autonoomsete isikute õigust enesemääramisele ja vabade valikute tegemisele, isegi kui sellest tulenevalt võib täiskasvanu sattuda kahjuliku või kuritahtliku käitumise ohvriks.

3.16. Komitee tunnistab, et konkreetsed sotsiaalsed ja kultuurilised olud, milles ümberpööramistoimingud tavaliselt aset leiavad, kahjustavad märkimisväärselt iga täiskasvanu suutlikkust anda olenemata tema vanusest selleks nii *vaba* kui ka *teadlik* nõusolek. Seepärast soovitab komitee, et ELi ümberpööramistoimingute keeldu tuleks laiendada nii lastele kui ka kõigile täiskasvanutele. Kui selline keeld võimaldab täiskasvanutel anda nõusoleku tegevusteks, mis kuuluvad ümberpööramistoimingute määratluse alla, tuleks seaduses, järgides Malta eeskuju, tunnistada laia valikut tegureid, mis võivad sellise nõusoleku kehtetuks muuta.

3.17. Seoses ümberpööramistoimingute toimepanijatega soovitab komitee, et mis tahes ELi keelul oleks asjakohane lai kohaldamisala, mis hõlmaks kõiki avaliku ja erasektori, kutselisi ja mittekutselisi osalejaid, kes osalevad tegevuses või reklaamivad tegevust, mille eesmärk on muuta teise isiku seksuaalset sättumust, sooidentiteeti või soolist eneseväljendust.

3.18. ELi keelu puhul võib olla asjakohane määrata kindlaks konkreetsed osalejad või panna suurem vastutus üksikisikutele (nt lapsevanemad, haridustöötajad, tervishoiutöötajad, sotsiaaltöötajad), kes teevad ümberpööramistoiminguid nende suhtes, kes neid usaldavad. Isik või rühm ei tohiks siiski vastutusest pääseda lihtsalt seetõttu, et ta tegutses väljaspool ametlikku rolli või ametlikku/kutsealast suhet üleelanuga.

([9]) ELT C 286, 16.7.2021, lk 128.

Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus

3.19. Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus on kogu Euroopas põhiväärtused ning neid kaitstakse nii Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 9 kui ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 10 alusel.

3.20. Levinud kriitika ümberpööramistoimingute keelustamise suhtes on see, et sellised piirangud kitsendavad lubamatult nii toimepanijate kui ka üleelanute õigust oma usulisi veendumusi vabalt kasutada. Komitee tunnistab usuvabaduse tugeva kaitse tähtsust ja märgib, et ümberpööramistoimingute keelustamisega ei kaasne ega tohiks kaasneda nõuet, et usklikud inimesed või usuorganisatsioonid muudaksid oma veendumusi seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi ja soolise eneseväljenduse kohta.

3.21. Usuvabadus on kvalifitseeritud õigus ning seda ei saa kasutada selleks, et õigustada teiste inimeste suhtes vägivalla toimepanekut või nende diskrimineerimist nende seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi või soolise eneseväljenduse tõttu. Seepärast soovitab komitee, et mis tahes ELi keeld ei tohiks hõlmata erandit osalejatele, kes väidavad, et tegelevad ümberpööramistoimingutega või reklaamivad neid oma usuliste veendumuste alusel.

Ümberpööramistoimingute keeldudega kaasnevad karistused

3.22. Nende liikmesriikide hulgas, kes on juba vastu võtnud ümberpööramistoimingute keelud, on kehtestatud mitmesuguseid karistusi, sealhulgas eri pikkusega vanglakaristused ja rahatrahvid. Komitee soovitab, et tõhususe tagamiseks peaks igasugune ELi ümberpööramistoimingute keeld hõlmama asjakohaseid karistusi, mis kajastavad nii toimepandud süüteo tõsidust kui ka raskust.

3.23. ELi keeluga tuleks kohustada liikmesriike tegema asjakohasel juhul piiriülest koostööd ja kehtestama adekvaatsed mehhanismid ümberpööramistoimingute jälgimiseks ja uurimiseks ning nende eest karistamiseks, kui neid toime pannakse.

3.24. Mõnel juhul võib olla asjakohane võtta ELi keelu raames arvesse raskendavaid asjaolusid, nagu üleelanu vanus ja/või usaldussuhte olemasolu, mis võivad mõjutada ümberpööramistoimingute tegemise või nende reklaamimise eest kohaldatavaid karistusi.

3.25. Kui ELi ümberpööramistoimingute keeldu jõustatakse kriminaalõiguse kaudu, võib olla asjakohane lisada ka tsiviil-, haldus- või regulatiivsed karistused, näiteks kutsetunnistuse või kutsealal tegutsemise õiguse äravõtmine või peatamine.

Brüssel, 29. aprill 2026

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Séamus BOLAND